

Μια συγκλονιστική τοιχογραφία στον Ιερό Ναό Παμμεγίστων Ταξιαρχών στις Μηλιές Πηλίου, που διδάσκει και προβληματίζει.

/ [Επιστήμες, Τέχνες & Πολιτισμός](#)

Απόσπασμα από το βιβλίο του Δημήτρη Σωτηρόπουλου «Μοναστήρια της Θεσσαλίας»

Κατά την ξενάγησή μας στην υπέροχη βυζαντινή Εκκλησία των Ταξιαρχών στις Μηλιές Πηλίου, ο κ. Μιχαήλ - Γαβριήλ (Επίτροπος του Ναού που ανέλαβε χρέη ξεναγού και τον ευχαριστούμε) μας εφιστά την προσοχή σε μια τοιχογραφία που βρίσκεται στη δεξιά πλευρά του Νάρθηκα: Πρόκειται για τον «Τροχό της ζωής του ανθρώπου» που αναφέρεται και ως τροχός της τύχης ή Rota Fortunae. Είναι ίσως η πιο ενδιαφέρουσα παράσταση του πρόναου των Παμμεγίστων Ταξιαρχών, την οποία αντικρίζει ένας προβληματισμένος επισκέπτης, απομονωμένη στη δεξιά γωνία του πρόναου (για πολλά χρόνια ήταν καταχωνιασμένη πίσω από παλιά έπιπλα). Πρόκειται για μία παράσταση ζωδιακού κύκλου, η οποία δεν συναντάται συχνά σε Ορθόδοξους Χριστιανικούς ναούς. Ως δημιουργός της παράστασης θεωρείται άγνωστος Αγιορείτης μοναχός, ο οποίος αγιογράφησε τον ναό επί 33 έτη στα πρότυπα της διδασκαλίας που προσέλαβε κατά την παραμονή του στο Περιβόλι της Παναγίας. Στην απεικόνιση αυτή των Μηλέων, η όλη παράσταση επιγράφεται ως: «Ο Μάταιος Βίος του Πλάνου Κόσμου».

Ο τροχός διαιρείται σε τρεις ομόκεντρους κύκλους, στο κέντρο απεικονίζεται ο

Μάταιος Κόσμος με τη μορφή εστεμμένου γήινου βασιλέα καθισμένου σε βασιλικό θρόνο.

Στον δεύτερο εσωτερικό κύκλο απεικονίζονται οι τέσσερις εποχές του χρόνου με ανθρωπόμορφους χαρακτήρες. Το Έαρ (άνοιξη) στην κορυφή εκπροσωπεί όμορφος καθισμένος νεανίας, που παίζει ανέμελα τη λύρα του. Το Θέρος φωτίζεται από λαμπερό ήλιο που επιβάλλει στον απεικονιζόμενο θεριστή να φορέσει καπέλο! Στο Φθινόπωρο εικονίζεται μεσήλικας μαζί με αμνούς και ποιμενική ράβδο, ενώ ο «Χυμών» (χειμώνας) έχει τη μορφή υπερήλικα ντυμένου με γούνα που απλώνει τα χέρια του προς την πυροστιά.

Στον τρίτο εσωτερικό κύκλο εικονογραφούνται και ονοματίζονται τα δώδεκα ζώδια με τους αντίστοιχους μήνες, με μικρή απόκλιση από τον αστρονομικό επιστημονικό ζωδιακό κύκλο. Στην εξωτερική πλευρά και γύρω από τον κύκλο του Τροχού υπάρχουν επτά ανδρικές μορφές σε διάφορες στάσεις, που αντιστοιχούν στις εξελικτικές φάσεις της ζωής του ανθρώπου, αρχομένης από την γέννηση όπου η ψυχή φαίνεται αγνή σαν άσπρος άγγελος. Ανάλογες επιγραφές (μερικώς ανορθόγραφες, αλλά αυτό δεν έχει σημασία) καθορίζουν την πορεία και την ψυχολογία της κάθε επερχόμενης ηλικίας. Νέος σκαρφαλώνει: «στρέφου, ὦ χρόνε, εν σπουδή ὅπως ταχὺ ανέλθω», για να φτάσει στην κορυφή του τροχού: «ἴδου εγγὺς ελήλυθα καθίσαι εἰς τον θρόνον», να καθίσει στον επίγειο θρόνο της δύναμης και της δόξας και να πει: «ποιος υπάρχει ως ἐμέ ἢ τις υπέρ...;», ενώ συνεχίζει η αντίστροφη μέτρηση ως τα γεράματα: «Πῶς ἐμέ τον δύστηνον ηπάτησας, ὦ κόσμε».

Σημαντικό σημείο η κορυφή του Τροχού της Ζωής, την οποία κατέχει μεσήλικας σαραντάχρονος, εστεμμένος και καθισμένος σε μεγαλοπρεπή θρόνο σαν βασιλιάς. Κρατάει στο δεξί χέρι πυρσό, σύμβολο γνώσης και εμπειρίας και στο αριστερό πουγκί παραφουσκωμένο, σύμβολο δυνάμεως και πλούτου, ο οποίος αναφωνεί υπεροπτικά: «Ποῖος υπάρχει ως ἐμέ και τίς υπέρτερός μου;». Ταυτόχρονα, ένας νέος ανασηκώνεται δυνατά με ορμή και βιάζεται να καταλάβει τη θέση του ώριμου άνδρα της εξουσίας. «Ανυπόμονα εἶναι τα νιάτα, η ομορφιά η ομορφιά τα πλούτη, η κυριαρχία, η κοινωνία του προσφιλοῦς, ας μην εξαπατηθεῖ από αυτά ο σοφός». Είναι συγκλονιστική αυτή η ανάγνωση, κυρίως από έναν ώριμο σε ηλικία παρατηρητή καθόσον ανέρχονται απευθείας υποσυνείδητα προσωπικά βιώματα διαπιστώνοντας με έκπληξη ότι σε αυτή τη φάση της ζωής του το έχει πει και αυτός τόσο εγλωστικά: Πόσο σπουδαῖος ἔγινα επιτέλους, τα ἔχω ὅλα, τους ξεπέρασα ὅλους! Στη συνέχεια ο Τροχός γυρίζει δεξιά όπου η κλίση του εἶναι αρνητική και επακολουθούν η σταδιακή πτώση του ανθρώπου, η νοσταλγία και το τέλος.

Ο αγιορείτης μοναχός προβάλλει με την παράσταση αυτή μια διαχρονική διδασκαλία, όπου αναδεικνύει το μεγάλο πρόβλημα των ανθρώπων σε σχέση με τον θάνατο, προκειμένου να κατανοήσουν και να αποδεχθούν την βία που αυτός εκπροσωπεί σαν ξαφνική και απότομη ρήξη της κανονικότητας και να τονίσει έτσι την ματαιότητα και την πλάνη του βίου τους. Σαν σταθερό πρότυπο αυτής της κανονικότητας η παράσταση του τροχού τονίζει την περιοδικότητα μέσα στην κυκλική ανανέωση της φύσης και της ζωής. Τον ήλιο και την σελήνη να ανατέλλουν και να δύουν αέναα, τις εποχές να εναλλάσσονται διαδοχικά, τον σπόρο να πέφτει και να θάβεται στην γη και από εκεί να δημιουργείται, να βλασταίνει καινούργια ζωή.

Κυκλική ανανέωση: γέννηση ζωή θάνατος. Ο σαραντάρης βασιλιάς, που δείχνει να κατέχει την απόλυτη εξουσία. Όλοι, στην αριστερή πλευρά του τροχού, αγωνίζονται να τον φτάσουν και να πάρουν τη θέση του. Εκείνος, δεν καταλαβαίνει πως το απόγειο της δόξας του δεν θα κρατήσει για πολύ! Σύντομα θ' αρχίσει η πτώση και νεότεροι βασιλείς θα τον αντικαταστήσουν, όσο εκείνος θα κατακυλάει προς την δεξιά πλευρά του τροχού.

Μια αναπαράσταση της ανθρώπινης ζωής που είναι σίγουρο πως θα προβληματίσει όλους όσους αποφασίσετε να επισκεφθείτε τον Ιερό Ναό Παμμεγίστων Ταξιαρχών στις όμορφες Μηλίες. Και, πιστέψτε μας, η επίσκεψη εκεί θα σας αποζημιώσει και με το παραπάνω, εντυπωσιάζοντάς σας με την παλαιά αυτή Εκκλησία, μα και δίνοντάς σας ταυτόχρονα διδάγματα για το πραγματικό νόημα της ζωής...!

